

Lausunto hankkeesta: Biomateriaalien jalostusarvon nosto arktisella luonnontuotealalla

LLHall 17.06.2024 § 92
245/00.00.01/2022

Valmistelija Tervo Anne Lapin liitto

Luonnonvarakeskus, Lapin ammattikorkeakoulu, Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä sekä Rovaniemen koulutuskuntayhtymä ovat hakeneet otsikossa mainittuun hankkeeseen rahoitusta Lapin liitolta. Hankkeen päätoteuttajana toimii Luonnonvarakeskus.

Luonnontuoteala ja luonnon kestävä hyödyntäminen elinkeinona on yksi vanhimmista ja tärkeimmistä edellytyksistä, joka mahdollistaa ihmisten asumisen Lapin maaseutualueilla. Luonnontuotteet voivat toimia arvokkaina raaka-aineina eri teollisuudenaloilla elintarvikkeiden, lisäravinteiden, rehun, kosmetiikan ja uusien biopohjaisten tuotteiden valmistuksessa, mutta pohjoisella luonnontuotealalla on sille ominaisia haasteita, jotka uhkaavat estää alan kasvamisen ja kehittymisen. Ensinnäkin lisäarvotuotantoon ja luonnon raaka-aineiden kestävään kaskadikäyttöön soveltuvat menetelmät ja teknologia puuttuvat yrityksistä, joten luonnontuotealan yritykset jäävät helposti vain raaka-aineen tuottajiksi, jolloin lisäarvorahat valuvat muualle Suomeen tai ulkomaille. Arvokasta raaka-ainetta menee tällä hetkellä hukkaan, sillä raaka-ainetta ja sivuvirtoja ei hyödynnetä kokonaisvaltaisesti. Koska luonnontuotteiden prosessointimenetelmät ja kriittiset laadunhallintapisteet ovat raaka-ainekohtaisia, luotettava tieto puuttuu monesta Lapin alueen yrityksille tärkeän luonnontuotteen jalostusmenetelmistä, tuotteiden biokemiallista ominaisuuksista ja ympäristövaikutuksista tuotantoprosessien eri vaiheissa. Lisäksi toisen asteen koulutusvaiheessa liiketaloudellinen yrittäjyysosaaminen on rajoittunutta, joka näkyy esimerkiksi yrityksissä samankaltaisissa tuoterepertuaareissa innovaatioiden puuttuessa. Tämä johtuu osittain siitä, että TKI-hankkeissa ei ole pystytty laajasti tukemaan avoimuutta ja luomaan verkostoja, koska osaamisen kehittäminen ja sidosryhmien osallistaminen on ollut rajattua.

LisäarvoBAR-hankkeen tavoitteena on:

- 1) kehittää yritysten käyttöön kestäväällä tavalla esikäsitteily-, uutto- ja erotusmenetelmiä niin, että koko kasviraaka-aine voitaisiin hyödyntää tuotteiksi jopa useampaan kertaan yritysten tarpeet ja tuotevaihtoehdot huomioiden;
- 2) valmistaa yhdessä yritysten kanssa korkeamman jalostusarvon tuoteprototyyppejä (esim. elintarvike-, lisäravinne-, rehu-, kosmetiikka- ja pinnoitetuote) sekä viedä soveltuvat tekniikat yritysten hyödynnettäväksi;
- 3) ohjata yrittäjät ja opiskelijat materiaalien käsittely-, uutto-, erotus- ja tuotekehitysmenetelmiin käytännön demo- ja tuotekehitystyöpajoissa sekä Lapin ammattikorkeakoulun Biolabran avoimen materiaalipankin videoiden ja materiaalien kautta.;
- 4) hyödyntää jo olemassa olevia Lapin alueen kehittämissympäristöjä, yhteistyöverkostoja sekä yritysten omia prosessointitiloja kasvimateriaalien jatkojalostamisessa korkeamman jalostusarvon tuoteprototyypeiksi arvioiden hankkeessa valittujen tuoteprototyyppien valmistuksesta aiheutuva hiilijalanjälki ja teknis-taloudellinen kannattavuus koko prosessista (mm. keruu – kuivaus – uutot – tuoteprototyypin valmistus). Työpajoissa on mahdollista testata yritysten omia prosesseja ja raaka-aineita myös tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden laboratoriotiloissa. Lisäksi luonnontuotealalle tähtäävät opiskelijat ja PK-yritykset kohtaavat, ja he löytävät soveltuvia kumppaneita, neuvontapalveluja ja teknologiaa

tuotantoprosessien eri vaiheisiin, voivat ottaa hankkeessa esiteltyt uudet menetelmät osaksi omaa prosessiaan, tuottaa uusia biotuoteprototyyppisiä ja markkinoille valmiita tuotteita yhdessä TKI-organisaatioiden kanssa.

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 786 501 EUR, josta valtion EAKR -rahoituksen osuus on 629 196 EUR.

Hanke on Uudistuva ja Osaava Suomi rahoitusohjelman erityistavoitteen 1.1 mukainen: Hankkeen avulla luonnontuotealan yritykset voivat kehittää teknologiavalmiuksia ja osaamistaan ja näin kasvattaa innovointipotentiaaliaan. Hanke edistää monialaista liiketoimintaa kehittävää verkostoyhteistyötä. Hankkeen avulla yritykset oppivat uusia käsittelymenetelmiä ja tavoitteena on, että luonnontuotealan yritykset haluavat jatkossa investoida uutto- ja erotuslaitteistoihin ja kehittää lisäarvotuotteita. Hanke on Lapin älykkään erikoistumisen strategian mukainen hanke; hankkeella vahvistetaan yritysten, tutkimuslaitosten ja koulutusorganisaatioiden välistä yhteistyötä ja alueellisia kumppanuuksia sekä hyödynnetään jo olemassa olevia Lapin kehittämissympäristöjä yritysten tuotekehityksessä. Hanke on myös Lappi-sopimuksen mukainen; hanke toteuttaa Lappi-sopimuksen painopistettä Arktinen talous ja teollisuus kasvavat kestävästi uudistumalla.

Esittelijä maakuntajohtaja Riipi Mika Lapin liitto

Päätösesitys Lapin liiton hallitus puoltaa tuen myöntämistä hankkeelle Biomateriaalien jalostusarvon nosto arktisella luonnontuotealalla

Päätös Hallitus hyväksyi päätösesityksen yksimielisesti.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Sari Ekorre jääväsi itsensä ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.